

Saateks

On üldteada tõsiasi, et eestimaalasi on Euroopa rahvaste hulgas kõige keerulisem usuliselt klassifitseerida, sest nad ei lase ennast kergesti kindlasse usulisse või kiriklikku kategooriasse liigitada. Kõige lihtsam on selle osaga rahvast, kes on oma maailmavaate konkreetse religiooni või kristliku konfessiooniga sidunud ning on valmis ka oma usku avalikult tunnistama. Selle elanikkonna usulised, moraalsed või käitumisharjumused, vaated, hoiakud ja ellusuhtumine on paremini jälgitav, samuti paremini võrreldav ülejäänud Euroopa rahvaste sarnaste näitajatega.

2021. aasta rahva ja eluruumide loenduse tulemused viitavad paraku sellele, et kõige suurem osa Eesti elanikkonnast ei ole ennast kuidagi usulis-maailmavaateliselt määratlenud. Eesti inimesi, kes peavad omaks mõnda konkreetset usku, on vaid 29%. 58% ei pea omaks ühtegi usku ning 13% ei soovinud vastavasisulisele küsimusele vastata¹. See näitab, et me üldjoontes ei tea, millised on 71% Eesti elanikkonna hoiakud, usulised arusaamad või nende suhtumine erinevatesse usulistesse tõekspidamistesse ja praktikatesse.

Üha süveneva ilmalikustumise üheks sümptomiks on see, et inimeste religioossed ja vaimsed vaated ei samastu varasemate sajandite eeskujul enam konkreetse usu või kiriku õpetuse või praktikaga. Kui inimesel palutakse valida esitatud loendist kõige südamelähedasem usk või konfessioon, siis ei leia ta sealt seda „päris oma“ üles. Tema usuline maailmavaade ei mahu lihtsalt ühe konkreetse kiriku või isegi religiooni raamidesse, vaid moodustab sümbioosi erinevatest usulistest tõekspidamistest, hoiakutest ja praktikatest.

Teatud kindlusega võib väita, et suurel osal Eesti elanikkonnast, eriti eestlastest, mitte lihtsalt ei puudu usuline maailmavaade, vaid seda ei saa enam mõõta seni rahvusvaheliselt üldkasutatavate küsitluste, uuringute või mõõdikutega. Kui võrrelda 2021. a rahva ja

¹ <https://www.stat.ee/et/uudised/rahvaloendus-usku-omaks-pidavate-inimeste-osakaal-pusib-muutumatusena-oigeusk-jatkuvalt-levinuim>

eluruumide loenduse tulemusi teiste Euroopa rahvaste rahvaloendustega, näeme, et Eesti kohta avanev pilt paistab anomaalsena. Eesti rahva enamuse usulist maailmavaadet ei ole praktiliselt enam võimalik võrrelda teiste riikide rahvastega. Eesti rahva suurima grupi (71%) usuliste tõekspidamiste ja hoiakute kohta ei saa enam teha järeldusi tavapärase rahvaloendusega kogutud andmete alusel, sest need jäävad saladuseks.

Sellele saladusele võimaldab pilku heita alates 1995. aastast iga viie aasta tagant süstemaatiliselt läbiviidav uuring eestimaalaste elust, usust ja usuelust. Osa viimase uuringu „Elust, usust ja usuelust 2020“ (EUV 2020) analüüsitud tulemusi jõuavad avalikkuse ette käesoleva Usuteadusliku Ajakirja kaante vahel. Loodan, et ajakirja lugeja oskab tänulikult hinnata andmeanalüüsi ja tööd kuldaväärt materjaliga, mida regulaarsete uuringute, sealhulgas 2020. aasta uuringu käigus on kogutud.

Kogutud ja analüüsitud andmete alusel koostatud artiklitest avaneb lugejate silme ees üksikasjalik pilt eestimaalaste usulistest, moraalsetest-eetilistest, käitumuslikest hoiakutest, mille kohta kusagilt mujalt ei ole võimalik teada saada. Vajame seda infot ja teavet, et oma kaasmaalasi paremini mõista ja ligimesena armastada.

Urmas Viilma

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku peapiiskop

Eesti Kirikute Nõukogu president